

Het verhaal van de moord op Harmannus Haan.

In de nacht van 21e op de 22e juli 1944 is het boerderijtje van de familie Haan op de Vosseberg 21 omsingeld door de Duitse Sicherheitsdienst. De SD zoekt Hendrik Haan, een verzetsstrijder waarvan men het vermoeden heeft dat hij de drijvende kracht is achter de overval op het distributiekantoor in Slochteren, eerder op de avond.

De familie Haan bestond in de oorlog uit moeder en negen kinderen, vader Haan was vlak voor de oorlog overleden. Na het familieberaad wordt besloten dat de 3e zoon in leeftijdsvolgorde, Harmannus (Mans) in het vervolg het bedrijf gaat runnen. Mans is weliswaar flink astmatisch maar als het gaat om initiatieven en beslissingen nemen staat hij zijn mannetje.

De 6e zoon in het Haan-gezin is Hendrik (*17-2-1920), het boerenleven heeft hem nooit echt gelegen en hij is politiemans geworden. De machtsovername door de nazi's brengt hem in gewetensconflict als hij joden moet gaan arresteren, hij duikt onder en gaat in het verzet. Hij is buitengewoon actief als verzetsman en is betrokken bij meerdere overvallen op gemeentehuizen. Bij de overval op het gemeentehuis van Leeuwarden komt een hooggeplaatste nazi om het leven. De nazi's beginnen meteen met een fanatieke zoekactie en door verraad komt de naam Henk Brands (de schuilnaam van Hendrik Haan) tevoorschijn. Henk duikt opnieuw onder.

Om Henk Haan onder druk te zetten worden zijn vier nog thuiswonende broers en zijn zus op 11 augustus 1943 gearresteerd, een gelegenhedsdichter verwoordt het als volgt:

Krijgen we hen die wij zoeken niet mee,
dan stellen wij ons eerst met jullie tevree.
Geen gesmeek en geweent hielp hier,
Neerlands verdriet, hun plezier.
Een Nazihart kent geen genade,
voor hem is alleen het judasloon van waarde.
Ze werden met hun vijven in een wagen gebracht,
twee moffen hielden bij hun de wacht.
Zo hebben wij hen weg zien gaan,
bij elk huis werd het gordijn opzij gedaan,
en kwam de vuist omhoog: een hart vol nijd.
De wens: "Ach, waren we de moffen maar kwijt."
Dan zullen wij die thans weerloos staan,
met de Nazi's afrekenen gaan.

Eerst worden de vijf opgesloten in het huis van bewaring in Groningen. Mans kan niet tegen de gevangenislucht en wordt na vijf dagen naar huis gestuurd. De rest wordt op transport gezet naar kamp Vught. Met kerst 1943 komt plotsklaps Harmina thuis en op oudejaarsavond kloppen ook Stoffer, Martinus en Heiko weer aan op de Vosseberg.

Op 21 juli 1944 wordt dus het distributiekantoor van Slochteren overvallen en de nazi's weten het nu zeker: het ondergrondse verzet moet nu worden gebroken, nu!! Zo zijn we dus weer terug in de nacht van 21 op 22 juli 1944 in de woonkamer van het

boerderijtje waar de familie Haan op een kluitje bijeen staat gedreven, de geweren zijn op hun gericht. Er is geen spoor van "bruder Heinrich" te vinden en dus moeten Mans, Stoffer en Heiko mee. De laatste twee worden alvast naar de overvalwagen gebracht, Mans krijgt nog toestemming om zijn jas van boven te halen. Als hij de trap opgaat wordt hij zonder aanleiding door één van de SD-ers door het hoofd geschoten. Tegen moeder Martje Haan-Blok wordt gezegd; "Der kriegt nimmer wieder astma!"

Mans is nog niet dood maar sterft dezelfde nacht.

Begin september 1945 verschijnt er een rouwadvertentie in de krant waarin belangstellenden

worden uitgenodigd om de begrafenis van Harmannus Haan bij te wonen die "op den 21 juli 1944 viel door moordenaarshand". Namens de familie ondertekend door "HENK BRANDS".

*Met dank aan Klaas Meyer, mijn vroegere geschiedenisleraar, die met leerlingen van de PC/RK Scholengemeenschap Ubbo Emmius van de locatie Onstwedde de achtergronden opzocht van de 24 Onstwedder oorlogsslachtoffers en deze verhalen heeft vastgelegd in het boek "Schoenen met lusjes".

Slotnoot; Henk Haan heeft het zijn leven lang niet kunnen verwerken dat zijn broer slachtoffer werd van zijn verzetsactiviteiten, hij durfde zich niet meer in Onstwedde te laten zien. In de tijd dat Martinus Haan (broer van Henk en Mans) nog op het ouderlijke "stee" woonde heeft Henk er een marmeren herinneringsplaat laten plaatsen, later is deze plaat naar Herman Haan in Winschoten gegaan omdat deze naar Harmannus was genoemd. Eind 80-er jaren had Klaas Meyer telefonisch contact met Henk Haan, allerlei vragen die Klaas Meyer had willen stellen zijn nooit gesteld, de moed ontbrak. Aan het eind van het gesprek vroeg Henk Haan aan Klaas Meyer of het goed was dat hij samen met zijn neef Henk Haan een coniferenhaag zou planten achter het 4-mei-gedenkteken op de Brink in Onstwedde. "Ter herinnering.....?"

"Opdat we niet vergeten", zei hij.